

ALFREDA PETRULIENĖ

**BERČIŪNŲ K./PANEVĖŽIO R./PILKAPYNO (5409) TERITORIJOS ŠALIA ŪKINIO
PASTATO, JANONIO G. 55 ARCHEOLOGINIŲ ŽVALGOMŲJŲ TYRIMŲ
ATASKAITA**

**PANEVĖŽYS
2011**

TURINYS

IVADAS	3
BERČIŪNŲ K. PILKAPYNO (5409) /PANEVĖŽIO R./ TRUMPA TYRINĖJIMŲ APŽVALGA	4
BERČIŪNŲ K./PANEVĖŽIO R./PILKAPYNO (5409) TERITORIJOS ŠALIA ŪKINIO PASTATO, KURIAM RUOŠIAMAS REKONSTRUKCIJOS PROJEKTAS, ARCHEOLOGINIAI ŽVALGOMIEJI TYRIMAI	5
PERKASA Nr. 1	5
PERKASA Nr. 2	6
PERKASA Nr. 3	7
BERČIŪNŲ K./PANEVĖŽIO R./PILKAPYNO (5409) TERITORIJOS ŠALIA ŪKINIO PASTATO, KURIAM RUOŠIAMAS REKONSTRUKCIJOS PROJEKTAS, ...	8
ARCHEOLOGINIŲ ŽVALGOMŲJŲ TYRIMŲ IŠVADOS	8
BERČIŪNŲ K. PILKAPYNO /PANEVĖŽIO R./ (5409) TERITORIJOS ŠALIA ŪKINIO PASTATO ARCHEOLOGINIŲ ŽVALGOMŲJŲ TYRIMŲ SHEMATINIŲ PLANŲ IR BRĖŽINIŲ KOPIJOS	10
NUOTRAUKŲ KOPIJŲ SĄRAŠAS	16
NUOTRAUKŲ KOPIJOS	17
PROGRAMA	24
LEIDIMAS	25
PROJEKTAVIMO SĄLYGOS	26
ATL STRAIPSNELIS	27

ĮVADAS

Ryšium su Berčiūnų k. /Panevėžio r./ pilkapyno (5409), kuris yra respublikinės reikšmės paveldo objektas, turintis archeologinę, istorinę, kraštovaizdinę vertę, sodybos teritorijoje šalia numatomo rekonstruoti ūkinio pastato, laikantis statybos darbų nekilnojamoje kultūros vertybėje, šios vertybės teritorijoje ar apsaugos zonoje bendrųjų sąlygų, vykdyti archeologiniai žvalgomieji tyrimai. Respublikinės reikšmės archeologijos paminklas – Berčiūnų pilkapynas (5409, A260P) yra Panevėžio rajono, Naujamiesčio seniūnijos Berčiūnų kaime, Nevėžio ir Sanžilės santakoje, pušyne, kuriame formuojasi II-oji Berčiūnų gyvenvietė. Pilkapiai, vadinami švedkapiais, yra pušyno PR dalyje, 0,7 km į PR nuo geležinkelio tilto per Sanžilę. Pilkapiai išsidėstę maždaug 210 x 200 m plote, kuriame yra trys gyvenamos sodybos. Vienoje iš šių sodybų J. Janonio g. 55 savininkė Irma Ežerskienė planuoja rekonstruoti ūkinį pastatą, kurio nekilnojamojo turto registro Nr. 6692–0014–9049 (ūkinis pastatas), Nr. 6692–0014–9050 (ūkinis pastatas), įrengiant šalia nuotekų rinktuvą, vietinį vandentiekį.

Archeologiniai žvalgomieji tyrimai vykdyti lygioje vietoje, kur nebuvo pilkapių, šalia minėto ūkinio pastato vakarinėje ir pietinėje jo pusėse, 3-ose perkasose, bendrame 18 m² plote. Ūkinis pastatas yra 1992–1996 m. (vad. I. Vaškevičiūtė, S. Urbanavičienė) ištirtų šešių pilkapių: Nr.59, 60, 61, 62, 63, 64 apsuptyje, centre. Rekonstruojamo medinio pastato plotas nebus keičiamas.

Archeologiniai žvalgomieji tyrimai vykdyti 2011 m. rudenį. Juos vykdė Panevėžio kraštotyros muziejaus archeologė Alfreda Petrulienė, pagal leidimą vykdyti archeologinius tyrimus Nr.215, išduotu 2011 08 04, remiantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 18 straipsniu.

BERČIŪNŲ K. PILKAPYNO (5409) /PANEVĖŽIO R./ TRUMPA TYRINĖJIMŲ APŽVALGA

Respublikinės reikšmės archeologijos paminklas – Berčiūnų pilkapynas (5409) yra Panevėžio rajono, Naujamiesčio seniūnijos Berčiūnų kaime, Nevėžio ir Sanžilės santakoje, pušyne, kuriame formuojasi II-oji Berčiūnų gyvenvietė. Pilkapiai, vadinami Švedkapiais, yra pušyno PR dalyje, 0,7 km į PR nuo geležinkelio tilto per Sanžilę. Pilkapiai išsidėstę maždaug 210x200 m plote, kuriame yra trys gyvenamos sodybos.

Literatūroje pilkapiai žinomi Meteliškio, Nausodės, Navaršonių ir Berčiūnų k. pavadinimais. Pilkapius aprašė F. Pokrovskis, J. Elisonas, P. Tarasenko, jais domėjosi Dubois de Montpereux¹. 1909 m. vieną pilkapį tyrinėjo rusų archeologas I. Abramovas.

Berčiūnų pilkapius 1948 ir 1968 m. žvalgė Istorijos instituto, 1975 m. ir 1982 m. Mokslinės metodinės kultūros paminklų apsaugos tarybos archeologai, pilkapiai aprašyti enciklopedijose, literatūroje, 1989–1996m. laikotarpyje sulaukė platesnių archeologinių tyrimų. Pagal radinius pilkapiai datuoti II–V a².

Berčiūnų pilkapiai ir dabar atrodo įspūdingai. Jų skersmuo siekia nuo 6 m iki 17 m, aukštis – iki 1m. Gaila, kad dalis pilkapių mūsų dienas pasiekė smarkiai apardyti. Jų sampilai iškasinėti duobėmis: apkasais, kai kurie beveik visiškai išlyginti, iš pilkapių vainikų išrinkti akmenys. 1989 m. užfiksuoti 73 pilkapiai ir jų liekanos. Pilkapyno apsaugą sunkina gyvenamos sodybos. Šiuo metu pilkapyno saugomoje teritorijoje po minėtų tyrimų liko per 40 pilkapių.

1992 m. tyrimų ataskaitoje dr. I. Vaškevičiūtė pažymėjo, kad “Berčiūnų pilkapynas, nors ir labai apardytas, išlieka neįkainojamos vertės archeologijos paminklas, paliktas mums Vakarų ir Šiaurės Lietuvos pilkapių su akmenų vainikais kultūros žmonių. Jis užbaigia vientisą grandinę pilkapynų, nusidriekusių nuo Jūros aukštupio iki Nevėžio aukštupio rytuose ir į šiaurę nuo tos teritorijos iki Latvijos sienos“³.

¹ Lietuvos TSR archeologijos atlasas. – Vilnius, 1977, t. 3, p. 27; Покровский Ф. Археологическая карта Ковенской губернии. – Вильна, 1899, с. 66; Elisonas J. 1925 – Archeologinių ir šiaip įdomių, tiek Panevėžio, tiek ir kitų artimų apylinkių vietų sąrašas, kurį yra surinkę Panevėžio valstybinės gimnazijos mokiniai // Švietimo darbas. – Kaunas, Nr. 5, 434–436; Tarasenko P. Lietuvos archeologijos medžiaga. – Kaunas, 1928, p. 105.

² Tebelškis P. Berčiūnų pilkapiai // ATL 1988 ir 1989 metais. – Vilnius, 1989, p. 68–71; Vaškevičiūtė I., Juknevičius P. Berčiūnų pilkapyno tyrinėjimai 1992 m. Panevėžio r. // LIIR, f. 1, b. 1942; Urbanavičienė S. Panevėžio rajono Berčiūnų pilkapių 1993 metų tyrinėjimų ataskaita. Kultūros paveldo centro aptarnavimo skyriaus fondų poskyris, f. 7, ap. 1, b. 444; Urbanavičienė S. Berčiūnų pilkapyno (Panevėžio raj.) 1994 m. tyrinėjimų ataskaita // LIIR, f. 1, b. 2373; Urbanavičienė S. Berčiūnų pilkapių Panevėžio raj. (AR 723) 1995 m. tyrinėjimų ataskaita // LIIR, f. 1, b. 2516; Urbanavičienė S. Berčiūnų pilkapių, Panevėžio raj. (AR 723) 1996 m. tyrinėjimų ataskaita // LIIR, f. 1, b. 2723.

³ Vaškevičiūtė I., Juknevičius P. Berčiūnų pilkapyno tyrinėjimai 1992 m. Panevėžio r. // LIIR, f. 1, b. 1942.

**BERČIŪNŲ K./PANEVĖŽIO R./PILKAPYNO (5409) TERITORIJOS ŠALIA ŪKINIO
PASTATO, KURIAM RUOŠIAMAS REKONSTRUKCIJOS PROJEKTAS,
ARCHEOLOGINIAI ŽVALGOMIEJI TYRIMAI**

Ryšium su Berčiūnų k. /Panevėžio r./ pilkapyno (5409), kuris yra respublikinės reikšmės paveldo objektas, jo teritorijoje vienoje iš esančių sodybų J. Janonio g. 55, priklausančių savininkei Irmai Ežerskienei, kuri planuoja rekonstruoti ūkinį pastatą, šalia jo įrengiant šalia nuotekų rinktuvą, vietinį vandentiekį, vykdyti archeologiniai žvalgomieji tyrimai. Ūkinio pastato nekilnojamojo turto registro Nr. 6692–0014–9049 (ūkinis pastatas), Nr. 6692–0014–9050 (ūkinis pastatas).

Archeologiniai kasinėjimai ir tyrimai buvo vykdyti lygioje vietoje, kur nebuvo pilkapių, šalia minėto ūkinio pastato vakarinėje, pietinėje ir pietrytinėje pusėse, 3-ose perkasoje, bendrame 18 m² plote. Ūkinis pastatas yra 1992–1996 m. (vad. I. Vaškevičiūtė, S. Urbanavičienė) ištirtų šešių pilkapių: Nr.59, 60, 61, 62, 63, 64 apsuptyje, centre. Rekonstruojamo medinio pastato plotas nebus keičiamas.

Tose vietose archeologinių žvalgomųjų tyrimų metu iškastos trys nedidelės perkastos, kurių ilgesnės kraštinės orientuotos 270 °vakarų kryptimi, atstumai matuoti nuo ūkinio pastato. Šalia buvusių, bet jau ištirtų pilkapių vietose likę kauburiai griežtų kontūrų neišlaikė, todėl atstumų iki jų teritorijų nefiksavome.

PERKASA Nr. 1

Perkasa Nr. 1 iškasta žvalgomoje vietovėje vakarinėje ūkinio pastato pusėje, 5 m atstumu nuo pietvakarinio jo kampo, 2x3 m dydžio. Medinis ūkinis pastatas – tai 15,5 x 3 m dydžio sukrypusi lentinė daržinė ar malkinė, statyta pokario laikotarpiu. hidrantus. Perkasa orientuota 270° vakarų kryptimi.

Perkastos trumpąją kraštinę iš šiaurės pietų kryptimi pažymėjome raidėmis A, B o ilgąją, iš vakarų į rytų pusę – skaičiais 1–3.

Archeologinių žvalgomųjų kasinėjimų darbai vykdyti rugsėjo mėnesį. Nuėmus storą velėną, matėsi smėlėtas juodžemio sluoksnis. Pastebėta, kad gruntas iš paviršiaus tarsi užpiltas, sumaišytas su degėšiais, smulkiomis akmenukais, nužievintos medienos likučiais. Ypač rusvas su gausiais pušų žievių puvėšiais sluoksnis atsikasė 40–50 cm gylyje. Minėtame gylyje atkastos supuvusios šaknys pušų, kurios galėjo būti nukirstos prieš keliasdešimt metų. Visoje perkasoje

atkasamas gruntas buvo judintas, jame rasta įsimaišiusių keletas langų stiklo šukių, smulkių plytelių, keletas surūdijusių sovietmečio laikmečio vinių, suplyšusių batų padų likučių, kitokių, senove nedvelkiančių buitinių atliekų. Šitoks akivaizdžiai susluoksniuotas, užpiltas, gal būt, lyginant vietovę gruntas dengėsi iki pat 98–100 cm gylio, kuriame ir buvo fiksuotas žemės, nejudintas smėlio gruntas. Kultūrinis sluoksnis nesusiformavęs, muziejinė, istorinę vertę turinčių radinių perkasoje Nr. 1 nerasta.

PERKASA Nr. 2

Perkasa Nr. 2 iškasta 1 m atstumu nuo ūkinio pastato pietinės sienos, 8,40 m atstumu nuo perkastos Nr. 1 rytinio krašto, lygioje vietoje prie tako, vedančio į gyvenamąjį namą, stovintį toliau nei 20 m atstumu į pietų pusę. Natūraliai susidariusiame ūkiniame kieme išlikę ištirtų dviejų, Nr. 60 ir Nr. 61, (vad. I. Vaškevičiūtė) pilkapių sampilai, pažymėti schematiniame plane, sudarytame archeologo P. Tebelškio. Šis archeologas Berčiūnų pilkapyną žvalgė ir tyrinėjo 1989 m. Visame minėtame kieme susiformavusi stora velėna, žolė šienaujama.

Perkasa iškasta 3 x 2 m dydžio, kaip ir perkasa Nr. 1, orientuota 270° vakarų kryptimi. Perkastos trumpąją kraštinę iš šiaurės pietų kryptimi pažymėjome raidėmis A, B o ilgąją, iš vakarų į rytų pusę – skaičiais 1–3. Perkasa iškasta toje pačioje linijoje, kaip ir prieš tai iškastoji Nr. 1. Šioje vietoje pilkapio nebuvo.

Nuėmus storą velėną, atsidendę juodžemio sluoksnis, iš paviršiaus natūraliai purus, kiek sumintas, judintas, kasinėtas. Tamsus, smėlingas juodžemis buvo nuo pat paviršiaus gausiai primaišytas buitinėmis atliekomis, stiklinių, plastmasinių indų šukėmis, gyvulių kaulų, išmestų, supuvusių drapanų likučiais. Perkastos Nr. 2 didesnė pusė visos perkastos rytinė dalis buvo ištisa buitinių atliekų duobė, susidariusi pokario laikmečiu, kai sodyboje pastoviai apsigyveno gyventojai. Buitinėmis atliekomis ir medienos puvėsiais prisotintas gruntas šioje perkasoje, 2, 3 A, B kvadratuose atkasamas juodos žemės perkastas ir sumaišytas sluoksnis siekė iki 148–150 cm gylio. Tai buvusi buitinių atliekų duobė. Kasant gilyn jos plotas mažėjo, dugnas siaurėjo, kol visoje perkasoje žemės pasiektas 150 cm gylyje. Perkastos vakariniame gale 1 A, B kvadratuose smėlėtas nejudintas gruntas atkastas 85–100 cm gylyje. Kultūrinio sluoksnio nerasta. Šiukšlių duobėje buvo užkasta praėjusių pastarųjų kelėtos dešimtmečių senumo buitinės atliekos, gyvulių kaulai, paprasčiausi puvėsiai.

Perkastos Nr. 2 dugną išlyginome 150 cm gylyje, nejudinto grunto giliau nekasėme, nes nei radinių, nei kultūrinio sluoksnio požymių nerasta.

PERKASA Nr. 3

Perkasa Nr.3 iškasta 9,5 m atstumu nuo 2-os perkastos rytinės sienelės, 1 m atstumu nuo pastato pietrytinio kampo, lygioje vietoje, tarp tyrinėtų pilkapių Nr. 60 ir Nr. 59.

Perkasa Nr. 3 iškasta 3x2 m dydžio, kaip ir perkasa Nr. 2, orientuota 270° vakarų kryptimi. Perkastos trumpąją kraštinę iš šiaurės pietų kryptimi pažymėjome raidėmis A, B o ilgąją, iš vakarų į rytų pusę – skaičiais 1–3. Perkasa iškasta toje pačioje linijoje, kaip ir prieš tai iškastosios perkastos.

Kieta velėna iš paviršiaus apaugusi sena žole, velėninis sluoksnis storas. Nuėmus velėną, atsidengė tamsokas, smėlingas gruntas, kuris iš paviršiaus buvo pastebimai užpiltas. Toje vietoje buvo išskleistos tyrinėtų pilkapių Nr. 60 ir Nr. 62 perkastų sampilų gruntas Užpiltas 25-30 cm storio sluoksnis perkastos vakarinėje sienelėje matėsi tamsesniu skiriamuoju ruožu. Po juo kasant gilyn smėlingas gruntas šviesėjo. Povelėniniame judintame grunte rasta keletas stiklo duženų, geležinės vielos gabalas, medienos puvėsių. 75–80 cm gylyje atkastas tamsiai gelsvo, be jokių perkasimo žymių, priemaišų, gryno smėlio gruntas. Perkastos Nr.3 dugną išlyginome 80–85 cm gylyje, nejudinto grunto giliau nekasėme, nes nei radinių, nei kultūrinio sluoksnio požymių nerasta.

BERČIŪNŲ K./PANEVĖŽIO R./PILKAPYNO (5409) TERITORIJOS ŠALIA ŪKINIO PASTATO, KURIAM RUOŠIAMAS REKONSTRUKCIJOS PROJEKTAS, ARCHEOLOGINIŲ ŽVALGOMŪJŲ TYRIMŲ IŠVADOS

1. Ryšium su Berčiūnų k. /Panevėžio r./ pilkapyno (5409), kuris yra respublikinės reikšmės paveldo objektas, turintis archeologinę, istorinę, kraštovaizdinę vertę, tyrinėtoje teritorijoje šalia ūkinio pastato, kuriam ruošiamas rekonstrukcijos projektas, laikantis statybos darbų nekilnojamoje kultūros vertybėje, šios vertybės teritorijoje ar apsaugos zonoje bendrųjų sąlygų, vykdyti archeologiniai žvalgomieji tyrimai. Archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus atliko Panevėžio kraštotyros muziejaus archeologė Alfreda Petrulienė, pagal leidimą vykdyti archeologinius tyrimus Nr.215, išduotu 2011 08 25, remiantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 18 straipsniu.

2. Respublikinės reikšmės archeologijos paminklas – Berčiūnų pilkapynas (5409) yra Panevėžio rajono, Naujamiesčio seniūnijos Berčiūnų kaime, Nevėžio ir Sanžilės santakoje, pušyne, kuriame formuojasi II-oji Berčiūnų gyvenvietė. Pilkapiai, vadinami Švedkapiais, yra pušyno PR dalyje, 0,7 km į PR nuo geležinkelio tilto per Sanžilę. Pilkapiai išsidėstę maždaug 210 x 200 m plote, kuriame yra trys gyvenamos sodybos. Vienoje iš šių sodybų J. Janonio g. 55 savininkė Irma Ežerskienė planuoja rekonstruoti ūkinį pastatą, kurio nekilnojamojo turto registro Nr. 6692–0014–9049 (ūkinis pastatas), Nr. 6692–0014–9050 (ūkinis pastatas), įrengiant šalia nuotekų rinktuvą, vietinį vandentiekį. Rekonstruojamo medinio pastato plotas nebus keičiamas

3. Archeologiniai kasinėjimai ir tyrimai buvo vykdyti šalia minėto ūkinio pastato vakarinėje, pietinėje ir pietrytinėje pusėse, 3–ose perkasose, bendrame 18 m² plote. Aplink ūkinį pastatą yra išsidėstę 1992–1996 m. (vad. I. Vaškevičiūtė, S. Urbanavičienė) ištirtų šešių pilkapių: Nr.59, 60, 61, 62, 63, 64 sampilai. Ūkinis pastatas pastatytas pokario laikmečiu, lygioje vietoje, statant statinį pilkapiai nebuvo pažeisti.

Archeologinių žvalgomųjų tyrimų metu iškastos trys nedidelės perkasos. Perkasų pririšimo atskaitos tašku paimtas ūkinio pastato pietvakarinis kampas. Archeologinių kasinėjimų metu visose trijose perkasose ištirtas povelėninis sluoksnis nuo 30 iki 100 cm gylio, o 2-os perkasos 2, 3 A, B kvadratuose, buitinių šiukšlių duobės vietoje – iki 150 cm gylio, nejudinto smėlingo grunto. Tyrinėjimų metu pastebėta, jog po velėna permaišytas su medienos ir buitinėmis atliekomis, juodžemis perkastas, judintas, vietomis užpiltas pokario laikotarpiu. Ištirtose 3–ose perkasose archeologinių radinių, kultūrinio sluoksnio darinių, pilkapių buvimo žymių tyrinėtame plote nerasta.

Remiantis tyrinėjimų duomenimis, dėl ūkinio pastato projektinės dokumentacijos rengimo statinio rekonstravimui, įrengiant nuotekų rinktuvą ir vietinį vandentiekį, prieštaravimų nėra.

4. Atlikus archeologinius žvalgomuosius tyrimus pagal numatytą programą, apibendrinti tyrinėjimų duomenys parengtos ataskaitos forma su piešiniais, brėžiniais, nuotraukomis perduoti į Panevėžio kraštotyros muziejų, Istorijos instituto, Kultūros paveldo departamento archyvus. Pagal tyrinėjimų duomenis parengtas straipsnis leidiniui „Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2011 metais“.

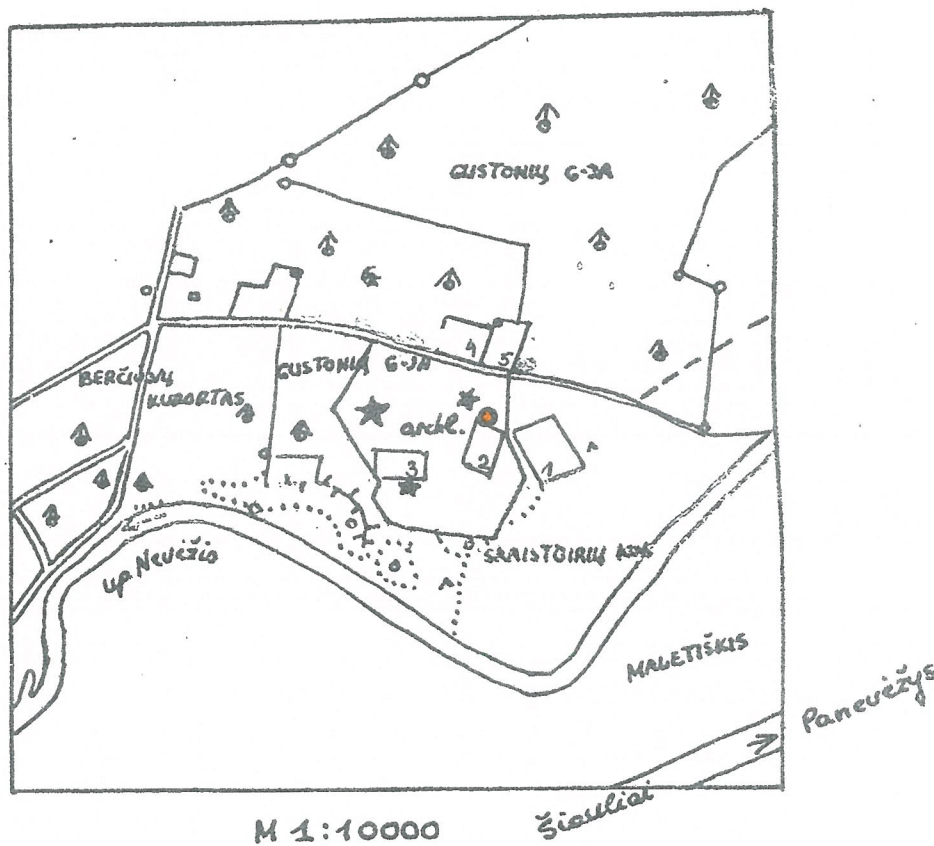

Archeologė Alfreda Petrulienė

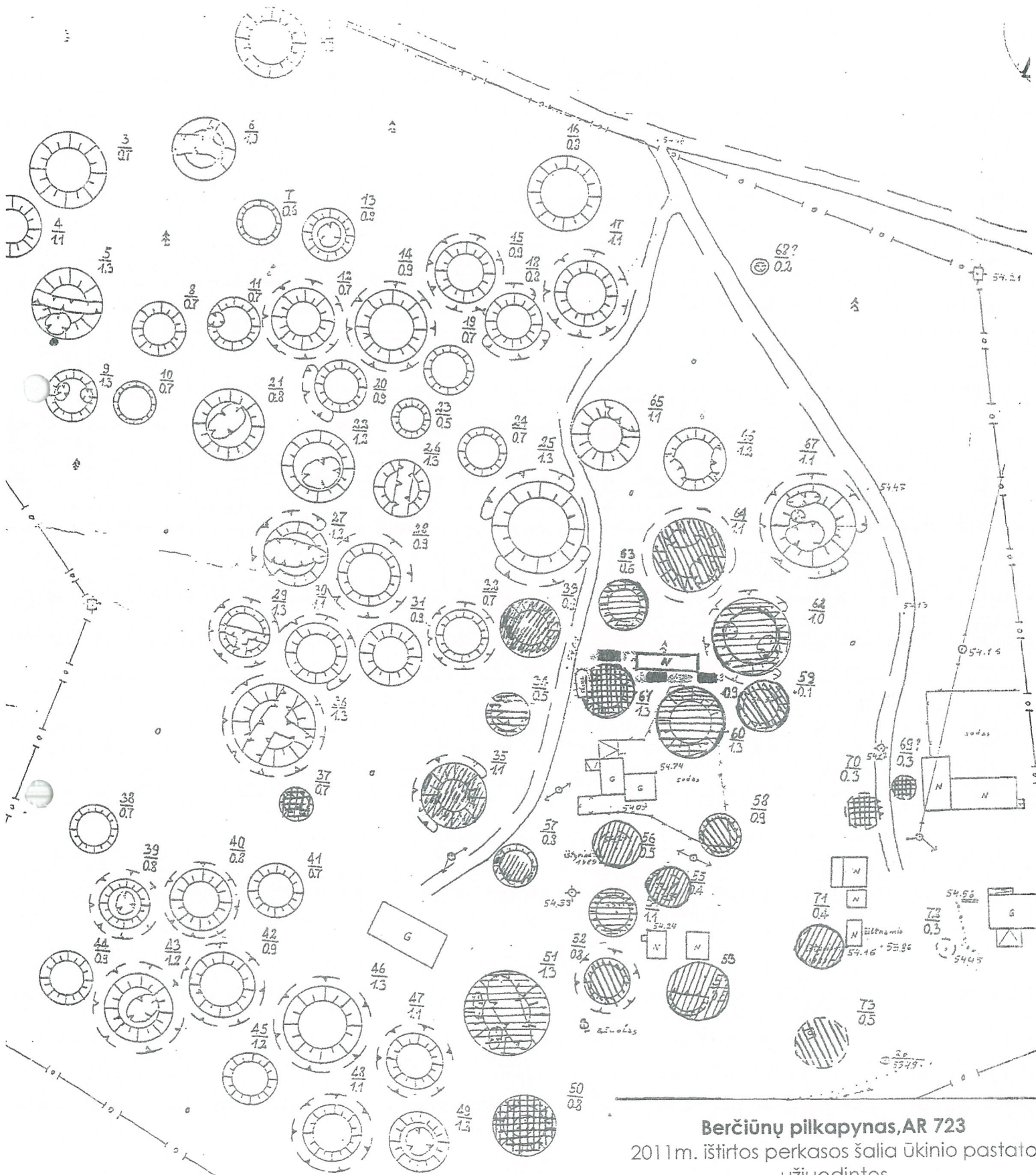
**BERČIŪNŲ K. PILKAPYNO /PANEVĖŽIO R./ (5409) TERITORIJOS ŠALIA ŪKINIO
PASTATO ARCHEOLOGINIŲ ŽVALGOMŲ TYRIMŲ SCHEMATINIŲ PLANŲ IR
BRĖŽINIŲ KOPIJOS**

1. Berčiūnų pilkapių (archeologijos paminklo AR -723) planas. M 1:10000
2. Berčiūnų pilkapyno (Panevėžio r.) (5409) schematinis planas: M 1:500.
3. Perkasa Nr. I.. M 1: 25. Perkasos Nr.I šiaurinės sienelės pjūvis. M 1: 25
4. Perkasa Nr.II.. M 1: 25. Perkasos Nr.II pietinės sienelės pjūvis. M 1: 25
5. Perkasa Nr. I.. M 1: 25. Perkasos Nr.I šiaurinės sienelės pjūvis. M 1: 25

BERČIŪNŲ PILKAPIŲ (ARCHEOLOGIJOS PAMINKLO AR-T23)
P L A N A S

- pilkapių teritorija
- sodybos
- miškas
- tirtos perlasos prie 2 sodybos 2011 m.

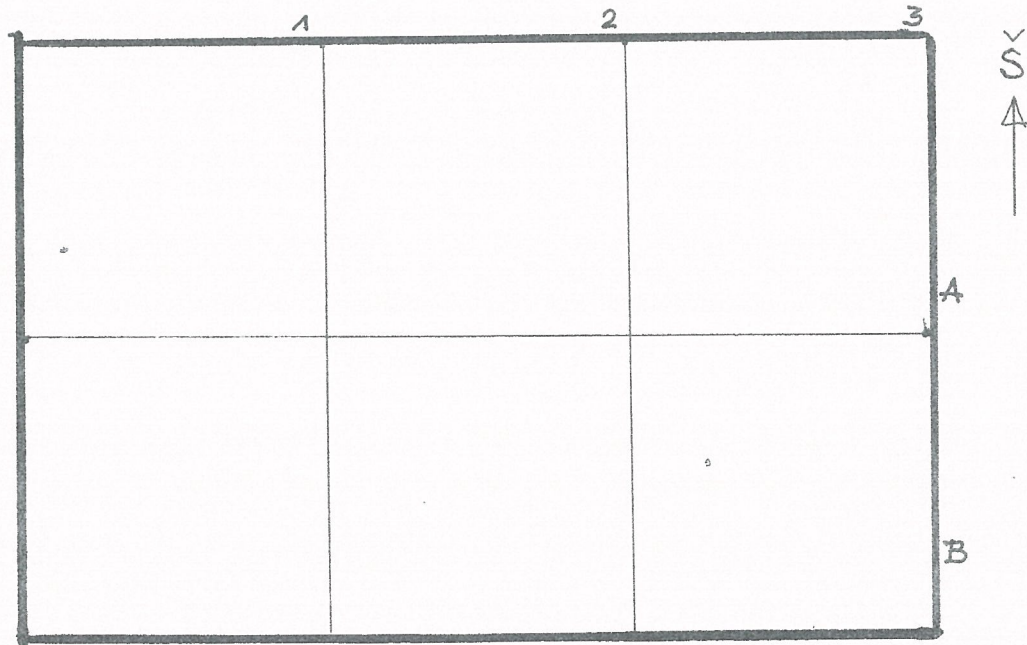
Berčiūnų pilkapynas, AR 723

201 m. iširtos perkastos šalia ūkinio pastato užjuodintos

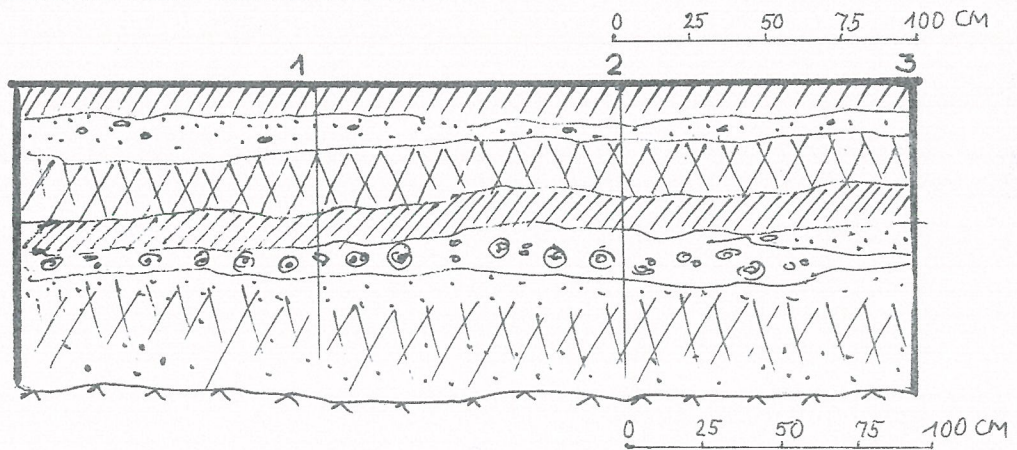
Berčiūnų pilkapiai, Panevėžio r.
AR 723

0 5 10 15 M

PERKASA NR.1 BERČIŪNŲ PILKAPYNO (5409 /PANEVĖŽIO R./ TERITORIJA
 ŠALIA ŪKINIO PASTATO, J. JANONIO G. 55 M 1:25

PERKASOS NR.1 ŠIAURINĖS SIENELĖS PJŪVIS. M 1:25

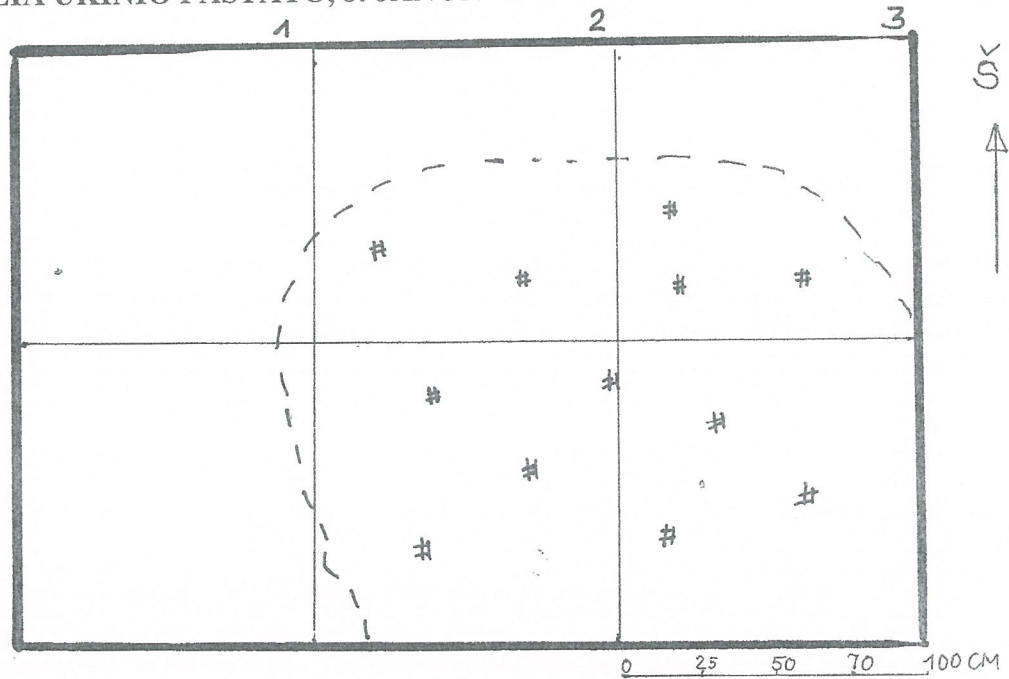

SUTARTINIAI ŽENKLAI:

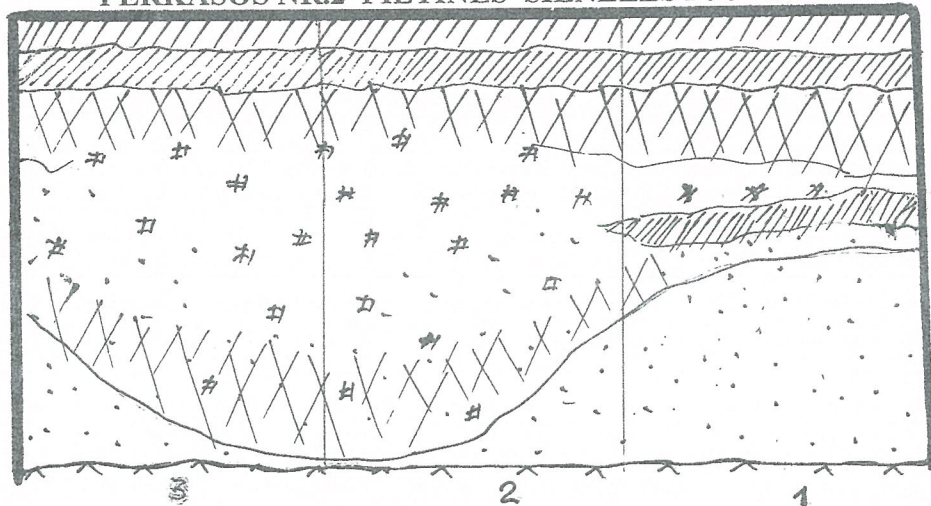
- perkastos ribos,
- velėna,
- smėlis,
- perkasta,
- juodžemis
- sunykusi mediena,
- įžemis,
- puvėsiai, šiukšlės

Braižė: A. Petrulienė

PERKASA NR.2 BERČIŪNŲ PILKAPYNO (5409 /PANEVĖŽIO R./ TERITORIJA ŠALIA ŪKINIO PASTATO, J. JANONIO G. 55 M 1:25

PERKASOS NR.2 PIETINĖS SIENELĖS PJŪVIS. M 1:25

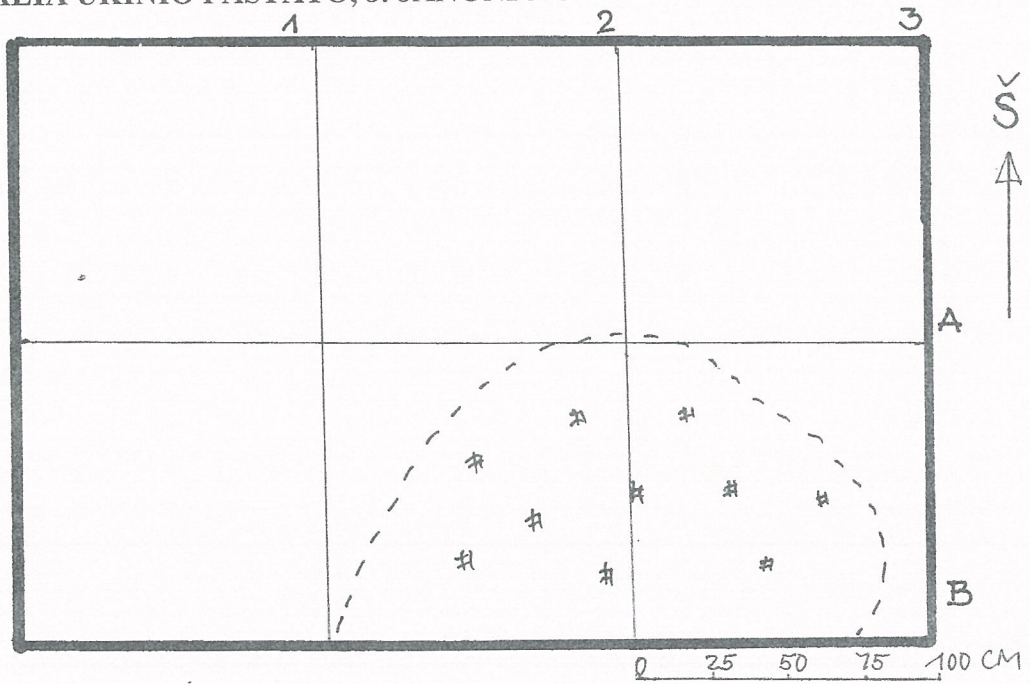

SUTARTINIAI ŽENKLAI:

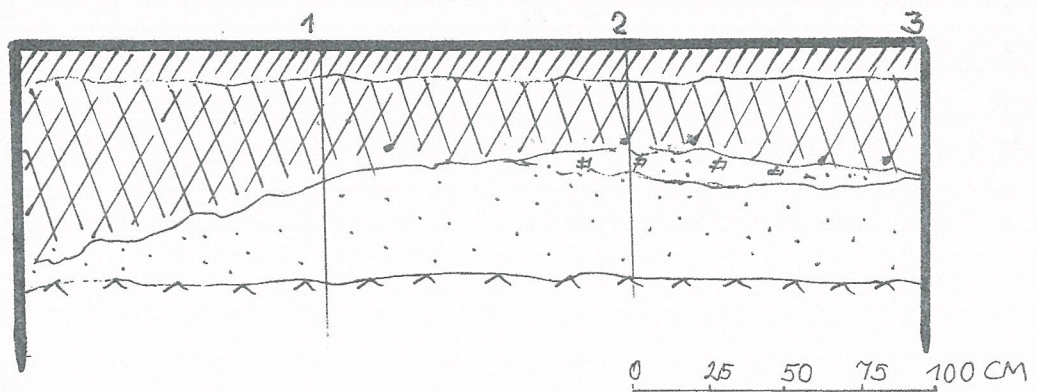
- perkastos ribos,
- velėna,
- smėlis,
- perkasta,
- juodžemis
- sunykusi mediena,
- įžemis,
- puvesiai, šiukšlės

Braižė: A. Petrulienė

PERKASA NR.3 BERČIŪNŲ PILKAPYNO (5409 /PANEVĖŽIO R./ TERITORIJA
ŠALIA ŪKINIO PASTATO, J. JANONIO G. 55
M 1:25

PERKASOS NR.3 ŠIAURINĖS SIENELĖS PJŪVIS. M 1:25

SUTARTINIAI ŽENKLAI:

- perkasos ribos,
- velėna,
- smėlis,
- perkasta,
- juodžemis
- sunykusi mediena,
- įžemis,
- puvėsiai, šiukšlės

Braižė: A. Petrulienė

NUOTRAUKŲ KOPIJŲ SĄRAŠAS

1. Berčiūnų pilkapyno (5409) pietvakarinės dalies vaizdas. 2011 m.
2. Berčiūnų pilkapyno tyrinėtos teritorijos šalia sodybos J. Janonio g. 55 ūkinio pastato bendras vaizdas iš pietryčių pusės prieš archeologinius žvalgomočius kasinėjimus 2011 m.
3. Perkastos Nr. 1 vaizdas iš šiaurės pusės nukasus velėną. Berčiūnai. 2011 m.
4. Perkastos Nr.1 vaizdas 30 cm gylyje, kur atkasamas tamsus, perkastas gruntas. Berčiūnai. 2011 m.
5. 1-oje perkasoje 35- 42 cm gylyje atkasamas pušų žievių, medienos puvėsių užpiltas sluoksnis. Fotografuota iš pietryčių pusės. Berčiūnai. 2011 m.
6. Perkastos Nr. 1 bendras vaizdas įgilinus iki įžemio. Fotografuota iš pietvakarių pusės. Berčiūnai. 2011 m.
7. Perkasta Nr. 2 iškasta šalia ūkinio pastato 1 m atstumu nuo pietinės sienos. Berčiūnai. 2011 m.
8. Perkastos Nr 2 vaizdas iš pietryčių pusės. Iškastose žemėse matosi buitinių šiukšlių krūvelė. Kelių dešimtmečių senumo daiktų liekanos atkastos 20- 45 cm gylyje. Berčiūnai. 2011 m.
9. 2-os perkastos dugno vaizdas 100 cm gylyje, kur 2, 3 A ,B kvadratuose matosi perkastos juodos žemės duobės su buitinėmis atliekomis dėmė. Fotografuota iš pietų pusės. Berčiūnai. 2011 m.
10. 3-os perkastos bendras vaizdas iš šiaurės rytų pusės. Berčiūnai . 2011 m.
11. 3-os perkastos dugno vaizdas iš rytų pusės. Vakarinės sienelės atodangoje matyti užpilto tamsesnio viršutinio žemės sluoksnio skiriamoji riba. Berčiūnai. 2011 m.
12. 3-os perkastos dugnas pasiekus įžemį 80-85 cm gylyje. Berčiūnai. 2011 m.
13. Baigus archeologinius žvalgomočius tyrinėjimus prie ūkinio pastato, visos 3 perkastos užlygintos ir užvelėnuotos. Berčiūnai. 2011 m.

NUOTRAUKŲ KOPIJOS

1. Berčiūnų pilkapyno (5409) pietvakarinės dalies vaizdas. 2011 m.

2. Berčiūnų pilkapyno tyrinėtos teritorijos šalia sodybos J. Janonio g. 55 ūkinio pastato bendras vaizdas iš pietryčių pusės prieš archeologinius žvalgomuosius kasinėjimus 2011 m.

3. Perkasos Nr. 1 vaizdas iš šiaurės pusės nukasus velėną. Berčiūnai. 2011 m.

4. Perkasos Nr.1 vaizdas 30 cm gylyje, kur atkasamas tamsus, perkastas gruntas. Berčiūnai. 2011 m.

5. 1-oje perkasoje 35- 42 cm gylyje atkasamas pušų žievių, medienos puvėsių užpiltas sluoksnis. Fotografuota iš pietryčių pusės . Berčiūnai. 2011 m.

6. Perkastos Nr. 1 bendras vaizdas įgilinus iki įžemio. Fotografuota iš pietvakarių pusės. Berčiūnai. 2011 m.

7. Perkasa Nr. 2 iškasta šalia ūkinio pastato 1 m atstumu nuo pietinės sienos. Berčiūnai. 2011 m.

8. Perkastos Nr. 2 vaizdas iš pietryčių pusės. Iškastose žemėse matosi buitinių šiukšlių krūvelė. Kelių dešimtmečių senumo daiktų liekanos atkastos 20- 45 cm gylyje. Berčiūnai. 2011 m.

9. 2-os perkastos dugno vaizdas 100 cm gylyje, kur 2,3 A,B kvadratuose matosi perkastos juodos žemės duobės su buitinėmis atliekomis dėmė. Fotografuota iš pietų pusės. Berčiūnai. 2011 m.

10. 3 – os perkastos bendras vaizdas iš šiaurės rytų pusės. Berčiūnai . 2011 m.

11. 3-os perkasos dugno vaizdas iš rytų pusės. Vakarinės sienelės atodangoje matyti užpildo tamsesnio viršutinio žemės sluoksnio skiriamoji riba. Berčiūnai. 2011 m.

12. 3-os perkasos dugnas pasiekus įžemį 80-85 cm gylyje. Berčiūnai. 2011 m.

13. Baigus archeologinius žvalgomočius tyrinėjimus prie ūkinio pastato, visos 3 perkastos užlygintos ir užvelėnuotos. Berčiūnai. 2011 m.

**MOKSLINEI ARCHEOLOGIJOS KOMISIJAI
PANEVĖŽIO KRAŠTOTYROS MUZIEJUS**

2011 08 04 Panevėžys

**BERČIŪNŲ PILKAPYNO (5409 /PANEVĖŽIO R./ TERITORIJOS ŠALIA ŪKINIO
PASTATO, KURIAM RUOŠIAMAS REKONSTRUKCIJOS PROJEKTAS,
ARCHEOLOGINIŲ ŽVALGOMŪJŲ TYRIMŲ**

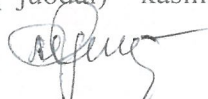
PROGRAMA

Respublikinės reikšmės archeologijos paminklas – Berčiūnų pilkapynas (5409, A260P) yra Panevėžio rajono, Naujamiesčio seniūnijos Berčiūnų kaime, Nevėžio ir Sanžilės santakoje, pušyne, kuriame formuojasi II-oji Berčiūnų gyvenvietė. Pilkapiai, vadinami Švedkapiais, yra pušyno PR dalyje, 0,7 km į PR nuo geležinkelio tilto per Sanžilę. Pilkapiai išsidėstę maždaug 210x200 m plote, kuriame yra trys gyvenamos sodybos. Vienoje iš šių sodybų J. Janonio g. 55 savininkė Irma Ežerskienė planuoja rekonstruoti ūkinį pastatą, kurio nekilnojamojo turto registro Nr. 6692-0014-9049 (ūkinis pastatas), Nr. 6692-0014-9050 (ūkinis pastatas), įrengiant šalia nuotekų rinktuvą, vietinį vandentiekį.

Archeologiniai žvalgomieji tyrimai numatomi vykdyti lygioje vietoje, kur nebuvo pilkapių, šalia minėto ūkinio pastato vakarinėje ir pietinėje jo pusėse (plane vietos pažymėtos juodai). Ūkinis pastatas yra 1992-1996 m. (vad. I. Vaškevičiūtė, S. Urbanavičienė) ištirtų šešių pilkapių: Nr.59, 60, 61, 62, 63, 64 apsuptyje, centre. Numatoma ištirti 3 perkasas, bendrame 18 m² plote rekonstruojamo pastato vararinėje ir pietinėje pusėse. Rekonstruojamo medinio pastato plotas nebus keičiamas.

Šiuo metu tiek remonto, tiek žemės kasimo darbai nepradėti, ruošiama projekto dokumentacija. Archeologiniai žvalgomieji tyrimai bus atliekami 2011 m vasarą, rudenį. Juos vykdys Panevėžio kraštotyros muziejaus archeologė Alfreda Petrulienė.

Priedas: schematinis Berčiūnų pilkapyno planas, kur pažymėtos (juodai) kasinėjimų vietos. M 1:500

Archeologė Alfreda Petrulienė

Leidimas galioja iki 2011-11-30

LEIDIMAS

vykdyti archeologinius tyrimus

2011-08-25 Nr. 215
Vilnius

Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 18 str. šis leidimas išduotas **A. Petrulienei**

vykdyti Berčiūnų pilkapyno, vad. Švedkapiais (5409), Panevėžio r. sav., Berčiūnų k.,
archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus,

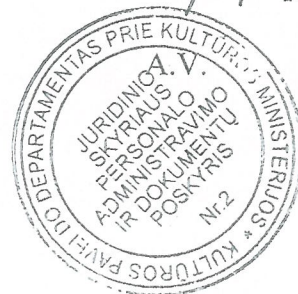
taip pat naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte.

Tyrimų projektas: Berčiūnų pilkapyno (5409 /Panevėžio r./ teritorijos šalia ūkinio pastato, kuriam ruošiamas rekonstrukcijos projektas, archeologinių žvalgomųjų tyrimų programa, 2011-08-04, Nr. 215.

Apskaitos skyriaus vyr. specialistė,
pavarduojanti vedėja

R. Kuncevičienė

SPECIALIEJI PAVELDOSAUGOS REIKALAVIMAI

2011-06-29 Nr. 12.10.P-272

1. Bendrieji duomenys:

- 1.1. Statytojas (užsakovas): Irma Ežerskienė, J.Janonio g. 55, Panevėžys, tel. 8 699 35271
- 1.2. Pareiškėjas (igaliootas fizinis ar juridinis asmuo): Irma Ežerskienė, J.Janonio g. 55, Panevėžys, tel. 8 6699 35271, prašymas 2011-06-15.
- 1.3. Objekto pavadinimas ir adresas: Pastatai J.Janonio g. 55, Panevėžyje, nekilnojamojo turto registro
(žemės sklypas, statinys ar kitas daiktas,
Nr. 6692-0014-9049 (ūkinis pastatas), Nr. 6692-0014-9050 (ūkinis pastatas)
adresas, žemės sklypo ar statinio nekilnojamojo turto registro Nr.)
- 1.4. Savininkas, valdytojas ar naudotojas: Irma Ežerskienė, J.Janonio g. 55, Panevėžys, tel. 8 699 35271
(juridinio asmens/asmens kodas, adresas, telefono Nr., el. pašto adresas)
- 1.5. Turimos žinios apie objektą:
- 1.5.1. Teritorija, kurioje yra objektas: Berčiūnų pilkapyne, vad. Švedkapiais, unikalus kodas Kultūros
(kultūros vertybės pavadinimas, Registro kodas ar
vertybių registre 5409 (A260P), teritorija.
sąrašo Nr. arba saugomos teritorijos pavadinimas ir kiti duomenys)
- 1.5.2. Objekto, teritorijos naudojimo bei tvarkymo reikalavimai, nurodant šiuos reikalavimus nustatančius dokumentus:
- 1.5.2.1. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (Žin., 1995, Nr. 3-37; 2004, Nr. 153-5571), kiti teisės aktai.
- 1.5.2.2. Berčiūnų pilkapyne, vad. Švedkapiais, yra kultūros paminklas, paskelbtas valstybės saugomu moksliniam pažinimui bei viešajam pažinimui ir naudojimui kultūros paveldo objektas, būtina vadovautis LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 17str., 19 str. nuostatomis.
- 1.5.2.3. Valdytojo teisės ir pareigos nustatytos LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 14 str.
- 1.5.3. Projektavimo darbų pobūdis: Ūkinių pastatų remonto projektas, J.Janonio g. 55, Panevėžyje.
(paraiškoje nurodyti projektavimo darbai)
- 1.5.4. Objekto fizinė būklė: _____
(pagal STR 1.12.01:2004, STR 1.06.03:2002)
- 1.5.5. Turima objekto tyrimų ir kita dokumentacija: Berčiūnų pilkapyne, vad. Švedkapiais, apskaitos duomenys, archeologiniai tyrimai.
- 1.5.6. Galiojantys teritorijų planavimo dokumentai: Berčiūnų pilkapyne, vad. Švedkapiais, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas, patvirtintas LR Kultūros ministro įsakymu 2009-11-05 Nr. IV-603.
- 1.5.7. Sprendinių poveikio aplinkai vertinimas: -
- 1.6. Kiti dokumentai: išrašas iš kultūros vertybių registro, 3 l. (pridedama).
(išrašas iš registro, apsaugos sutartis, apsaugos reglamentas)
- ### 2. Reikalavimai statinio projektavimui:
- 2.1. Projektas turi būti rengiamas STR 1.01.01:2005 „Kultūros paveldo statinio tvarkomųjų statybos darbų reglamentai“, paveldo tvarkybos reglamento PTR 3.06.01:2007 „Kultūros paveldo tvarkybos darbų projektų rengimo taisyklės“, STR 1.05.06:2010 „Statinio projektavimas“ nustatyta tvarka.
- 2.2. Reikalavimai statinio architektūrai ir statybos sklypui: pagal Berčiūnų pilkapyne, vad. Švedkapiais, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiajame plane nustatytus saugojimo, tvarkymo ir naudojimo režimus vertybės teritorijoje, pažymėtoje „1.2“.
- 2.3. Privalomi tyrimai: archeologiniai.
- 2.4. Reikalavimai projektuotojui: parengti tvarkomųjų paveldosaugos darbų projektus turi teisę kultūros ministro patvirtinta tvarka atestuotas specialistas.
- 2.5. Kiti reikalavimai: projektas rengiamas prieš projektavimą atliktu tyrimu pagrindu, tyrimų ataskaitos
(konkrečių atvejų galintys turėti įtakos saugojimui ar projekto sprendiniams)
yra sudėtinė projekto dalis.

Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos
Panevėžio teritorinio padalinio vyriausioji specialistė

Birutė Beresnevičienė

**ATL STRAIPSNELIS: BERČIŪNŲ K./PANEVĖŽIO R./PILKAPYNO (5409) TERITORIJOS
ŠALIA ŪKINIO PASTATO, KURIAM RUOŠIAMAS REKONSTRUKCIJOS PROJEKTAS, 2011
M.ARCHEOLOGINIAI ŽVALGOMIEJI TYRIMAI**

Berčiūnų k. /Panevėžio r./ pilkapyno (5409), kuris yra respublikinės reikšmės paveldo objektas, teritorijoje, vienoje iš esančių sodybų J. Janonio g. 55, priklausančių savininkei Irmui Ežerskienei, kuri planuoja rekonstruoti ūkinį pastatą, šalia jo įrengiant nuotekų rinktuvą, vietinį vandentiekį, 2011 m. vykdyti archeologiniai žvalgomieji tyrimai. Ūkinio pastato nekilnojamojo turto registro Nr. 6692–0014–9049 (ūkinis pastatas), Nr. 6692–0014–9050 (ūkinis pastatas).

Respublikinės reikšmės archeologijos paminklas – Berčiūnų pilkapynas (5409) yra Panevėžio rajono, Naujamiesčio seniūnijos Berčiūnų kaime, Nevėžio ir Sanžilės santakoje, pušyne, kuriame formuojasi II-oji Berčiūnų gyvenvietė. Pilkapiai, vadinami Švedkapiais, yra pušyno PR dalyje, 0,7 km į PR nuo geležinkelio tilto per Sanžilę. Pilkapiai išsidėstę maždaug 210x200 m plote, kuriame yra trys gyvenamos sodybos.

Literatūroje pilkapiai žinomi Meteliškio, Nausodės, Navaršonių ir Berčiūnų k. pavadinimais. Pilkapius aprašė F. Pokrovskis, J. Elisonas, P. Tarasenko, jais domėjosi Dubois de Montpereux⁴. 1909 m. vieną pilkapį tyrinėjo rusų archeologas I. Abramovas.

Berčiūnų pilkapius 1948 ir 1968 m. žvalgė Istorijos instituto, 1975 m. ir 1982 m. Mokslinės metodinės kultūros paminklų apsaugos tarybos archeologai, pilkapiai aprašyti enciklopedijose, literatūroje, 1989–1996m. laikotarpyje sulaukė platesnių archeologinių tyrimų. Pagal radinius pilkapius datuoti II–V a⁵.

Berčiūnų pilkapiai ir dabar atrodo įspūdingai. Jų skersmuo siekia nuo 6 m iki 17 m, aukštis – iki 1m. Gaila, kad dalis pilkapių mūsų dienas pasiekė smarkiai apardyti. Jų sampilai iškasinėti duobėmis: apkasais, kai kurie beveik visiškai išlyginti, iš pilkapių vainikų išrinkti akmenys. 1989 m. užfiksuoti 73 pilkapiai ir jų liekanos. Pilkapyno apsaugą sunkina gyvenamos sodybos. Šiuo metu pilkapyno saugomoje teritorijoje po minėtų tyrimų liko per 40 pilkapių.

⁴ Lietuvos TSR archeologijos atlasas. – Vilnius, 1977, t. 3, p. 27; Покровский Ф. Археологическая карта Ковенской губернии. – Вильна, 1899, с. 66; Elisonas J. 1925 – Archeologinių ir šiaip įdomių, tiek Panevėžio, tiek ir kitų artimų apylinkių vietų sąrašas, kurį yra surinkę Panevėžio valstybinės gimnazijos mokiniai // Švietimo darbas. – Kaunas, Nr. 5, 434–436; Tarasenko P. Lietuvos archeologijos medžiaga. – Kaunas, 1928, p. 105.

⁵ Tebelškis P. Berčiūnų pilkapiai // ATL 1988 ir 1989 metais. – Vilnius, 1989, p. 68–71; Vaškevičiūtė I., Juknevičius P. Berčiūnų pilkapyno tyrinėjimai 1992 m. Panevėžio r. // LIIR, f. 1, b. 1942; Urbanavičienė S. Panevėžio rajono Berčiūnų pilkapių 1993 metų tyrinėjimų ataskaita. Kultūros paveldo centro aptarnavimo skyriaus fondų poskyris, f. 7, ap. 1, b. 444; Urbanavičienė S. Berčiūnų pilkapyno (Panevėžio raj.) 1994 m. tyrinėjimų ataskaita // LIIR, f. 1, b. 2373; Urbanavičienė S. Berčiūnų pilkapių Panevėžio raj. (AR 723) 1995 m. tyrinėjimų ataskaita // LIIR, f. 1, b. 2516; Urbanavičienė S. Berčiūnų pilkapių, Panevėžio raj. (AR 723) 1996 m. tyrinėjimų ataskaita // LIIR, f. 1, b. 2723.

1992 m. tyrimų ataskaitoje dr. I. Vaškevičiūtė pažymėjo, kad “Berčiūnų pilkapynas, nors ir labai apardytas, išlieka neįkainojamos vertės archeologijos paminklas, paliktas mums Vakarų ir Šiaurės Lietuvos pilkapių su akmenų vainikais kultūros žmonių. Jis užbaigia vientisą grandinę pilkapynų, nusidriekusių nuo Jūros aukštupio iki Nevėžio aukštupio rytuose ir į šiaurę nuo tos teritorijos iki Latvijos sienos”⁶.

Archeologiniai kasinėjimai ir tyrimai buvo vykdyti lygioje vietoje, kur nebuvo pilkapių, šalia minėto ūkinio pastato vakarinėje, pietinėje ir pietrytinėje pusėse, 3-ose perkasose, bendrame 18 m² plote. Ūkinis pastatas yra 1992–1996 m. (vad. I. Vaškevičiūtė, S. Urbanavičienė) ištirtų šešių pilkapių: Nr.59, 60, 61, 62, 63, 64 apsuptyje, centre. Tose vietose archeologinių žvalgomųjų tyrimų metu iškastos trys nedidelės perkasos, kurių ilgesnės kraštinės orientuotos 270 ° vakarų kryptimi, atstumai matuoti nuo ūkinio pastato. Šalia buvusių, bet jau ištirtų pilkapių vietose likę kauburiai griežtų kontūrų neišlaikė, todėl atstumų iki jų teritorijų nefiksuota. Archeologinių kasinėjimų metu visose trijose perkasose ištirtas povėlinis sluoksnis nuo 30 iki 100 cm gylio, o 2-os perkasos 2, 3 A, B kvadratuose, buitinių šiukšlių duobės vietoje – iki 150 cm gylio, nejudinto smėlingo grunto. Tyrinėjimų metu pastebėta, jog po velėna permaišytas su medienos ir buitinėmis atliekomis, juodžemis perkastas, judintas, vietomis užpiltas pokario laikotarpiu. Ištirtose 3-ose perkasose archeologinių radinių, kultūrinio sluoksnio darinių, pilkapių buvimo žymių ar jų liekanų tyrinėtame plote nerasta.

SANTRAUKA

Berčiūnų k. /Panevėžio r./ pilkapyno (5409), kuris yra respublikinės reikšmės paveldo objektas, teritorijoje, vienoje iš esančių sodybų J. Janonio g. 55, priklausančių savininkei Irmai Ežerskienei, kuri planuoja rekonstruoti ūkinį pastatą, šalia jo įrengiant nuotekų rinktuvą, vietinį vandentiekį, 2011 m. vykdyti archeologiniai žvalgomieji tyrimai.

Ūkinis pastatas yra tarp 1992–1996 m. (vad. I. Vaškevičiūtė, S. Urbanavičienė) ištirtų šešių pilkapių: Nr.59, 60, 61, 62, 63, 64.

Ištirtose 3-ose perkasose 18 m² bendrame tyrinėtame plote archeologinių radinių, kultūrinio sluoksnio darinių, pilkapių buvimo žymių ar jų liekanų nerasta.

⁶ Vaškevičiūtė I., Juknevičius P. Berčiūnų pilkapyno tyrinėjimai 1992 m. Panevėžio r. // LIIR, f. 1, b. 1942.